

Charakterystyka systemu partyjnego w Polsce

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Linia chronologiczna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, *Wykaz partii wpisanych do ewidencji partii politycznych*, dostępny w internecie: pkw.gov.pl [dostęp 10.04.2020 r.].
- Źródło: Joanna Kurek-Bąk, *Transformacja polskiego systemu partyjnego po 1989 roku*, dostępny w internecie: cejsh.icm.edu.pl [dostęp 20.04.2020 r.].

- Źródło: *Partie polityczne na arenie wyborczej i gabinetowej*, [w:] Wojciech Sokół, *Współczesne partie i systemy partyjne*, Lublin 2005.

Charakterystyka systemu partyjnego w Polsce

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Repetitorium**”.

W tym materiale powtórzmy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych z zakresu systemu partyjnego w Polsce oraz pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Przeanalizujesz typy poleceń do ćwiczeń dotyczących systemu partyjnego w Polsce.
- Scharakteryzujesz system partyjny w Polsce.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

Pamiętajcie, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł. Pamiętajcie również o tym, by wczytywać się w polecenia – czasem wiedza własna nie jest potrzebna, czasem tekst to tylko inspiracja, a innym razem należy połączyć wiedzę z interpretacją tekstu.

Charakterystyka systemu partyjnego w Polsce

W Polsce ukształtował się system wielopartyjny bez partii dominującej. Wybory parlamentarne i prezydenckie wyznaczają kolejne etapy jego rozwoju. Cechami tego systemu są:

- początkowo duża liczba małych partii: do wyborów parlamentarnych w 1991 r. zgłoszono aż 81 komitetów wyborczych;
- w kolejnych parlamentach pojawiło się wiele nowo powstałych partii;
- ewolucja systemu wielopartyjnego od ekstremalnego [pluralizmu](#) (1991) do systemu umiarkowanego pluralizmu;
- niezbyt zaawansowany proces instytucjonalizacji partii.

Można wymienić kilka przyczyn takiego stanu rzeczy:

- nowa demokracja, w społeczeństwie brak doświadczeń w zakresie demokratycznych reguł życia politycznego, tradycyjnych układów sił politycznych;
- regulacje prawne:
 1. zasady rejestracji partii politycznych – ustawa z 1990 r. umożliwiała zarejestrowanie partii, która została zgłoszona przez 15 członków założycieli (tworzenie partii bez bazy politycznej). Ustawa ta została zmieniona w 1997 r., kiedy to wprowadzono większe ograniczenia podczas rejestracji (wymagany tysiąc podpisów członków założycieli);
 2. stosowanie [proporcjonalnego systemu wyborczego](#) – początkowo [ordynacji](#) proporcjonalnej bez ograniczeń, a od wyborów 1993 r. – z [progami wyborczymi](#).

W konsekwencji powstają rządy [koalicyjne](#); niska frekwencja wynika także z zagubienia się obywateli w ocenie ewoluującej sceny politycznej.

Liczba komitetów wyborczych uczestniczących w procesie wyborczym w Polsce						
Data wyborów	1991	1993	1997	2001	2005	2007
Liczba komitetów wyborczych						
Uczestniczących w wyborach	85	25	22	14	22	10
Zdolnych do zarejestrowania listy krajowej (lub rejestrujących swoje listy w połowie okręgów w 2001, 2005 i 2007 r.)	29	11	10	9	13	7
Liczba komitetów, które uzyskały reprezentację w parlamencie						
	24	6	5	6	6	4

Źródło: *Partie polityczne na arenie wyborczej i gabinetowej*, [w:] Wojciech Sokół, *Współczesne partie i systemy partyjne*, Lublin 2005.

Partie w parlamencie według uzyskanej reprezentacji w latach 1991-2007

Liczba partii, które uzyskały reprezentację w sejmie	1991	1993	1997	2001	2005	2007
0,1-5%	22	2	1	1	1	
6-10%	5	3	2	3	2	1
11-15%	2	1	1	2	2	1
16-20%	-	1	-	-	-	
21-25%	-	-	-	-	-	
26-30%	-	-	1	-	1	
31-35%	-	-	1	-	1	1
36% i więcej	-	-	-	1	-	1

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, *Wykaz partii wpisanych do ewidencji partii politycznych*, dostępny w internecie: pkw.gov.pl [dostęp 10.04.2020 r.].

Słownik

pluralizm polityczny

jedna z zasad funkcjonowania parlamentarnych systemów partyjnych, polegająca na istnieniu dwóch lub więcej partii politycznych działających na równych zasadach i reprezentujących różne programy i orientacje, walczących o zdobycie władzy w państwie

proporcjonalny system wyborczy

system, który polega na rozdziale mandatów odpowiednio do liczby głosów zebranych przez poszczególne partie

próg wyborczy

odsetek głosów, jaki w skali całego kraju musi przekroczyć dana lista, aby brać udział w podziale mandatów

ordynacja

zbiór przepisów wchodzących w skład tzw. prawa wyborczego, regulujących sposób przeprowadzenia wyborów, a w szczególności zasady wyłaniania ich zwycięzców i podziału mandatów

koalicja

porozumienie partii politycznych; wyróżnić można koalicje wyborcze (które zawierane są w celu współdziałania lub współtworzenia list wyborczych) oraz rządowe, które powstają w celu utworzenia nowego rządu

Linia chronologiczna

Polecenie 1

Zapoznaj się z osią czasu. Uzupełnij ją wedle wzoru o informacje na temat kolejnych prezesów Rady Ministrów.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Wybierz jednego z prezesów Rady Ministrów i scharakteryzuj jego lub jej politykę.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz, do czego w Polsce w swoich programach nie mogą odwoływać się partie.

narodowy socjalizm

liberalizm

faszyzm

socjalizm

Ćwiczenie 2

Dokończ zdanie. W Polsce partie polityczne nie mogą być finansowane...

Wybierz swoją odpowiedź.

Porównaj swoją odpowiedź

Ćwiczenie 3

Uzupełnij tekst.

Premier: . Partia premiera: . Partie tworzące koalicję rządową: PC, ZChN, PSL-PL, PChD.

Premier: . Partia premiera: . Partie tworzące koalicję rządową: UD, ZChN, KLD, PSL-PL, PChD, SLCh, PPPP.

Premier: . Partia premiera: . Partie tworzące koalicję rządową: SLD, PSL, UP.

Premier: . Partia premiera: . Partie tworzące koalicję rządową: SLD, PSL.

Waldemar Pawlak

SLD

Jerzy Urban

Hanna Suchocka

KC

Józef Oleksy

Jan Olszewski

PSL

PC

UD

Ćwiczenie 4

Połącz w pary ugrupowania wraz z uzyskanymi przez nie mandatami w roku 2007.

Sojusz Lewicy Demokratycznej

157

Platforma Obywatelska

209

Mniejszość Niemiecka

53

Polskie Stronnictwo Ludowe

31

żadne z ugrupowań nie zyskało tylu mandatów

1

Prawo i Sprawiedliwość

166

Ćwiczenie 5

Ułóż ugrupowania od tego, które zyskało najwięcej mandatów w roku 2005, do tego, które zyskało ich najmniej.

Platforma Obywatelska

Polskie Stronnictwo Ludowe

Liga Polskich Rodzin

Prawo i Sprawiedliwość

Samoobrona RP i Sojusz Lewicy Demokratycznej

Mniejszość Niemiecka

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Joanna Kurek-Bąk

Transformacja polskiego systemu partyjnego po 1989 roku

Ordynacja do Senatu z 1991 roku niewiele odbiegała od tej sprzed dwóch lat. (...) Znacznie trudniej przebiegała praca nad ordynacją do Sejmu (...). Zgodnie z art. 2. tejże ordynacji posłowie wybierani byli według zasady proporcjonalności. 391 posłów wybieranych było w wielomandatowych okręgach wyborczych, z zastosowaniem metody Hare'a-Niemeyera (bez progów wyborczych), a pozostałych 69 z tak zwanych list krajowych – z zastosowaniem metody Sainte-Laguë (z progami 5% w skali całego kraju). (...) Istotna jest w tym względzie również wielkość okręgów wyborczych, ponieważ faworyzować może bądź to duże, bądź małe partie. W przypadku wyborów z 27 października 1991 roku głosowanie odbywało się w dużych okręgach, w których wybierano od 7 do 17 posłów, a jak wiadomo, czym większy okręg, tym większe prawdopodobieństwo uzyskania przez partie mniejsze mandatu.

Źródło: Joanna Kurek-Bąk, *Transformacja polskiego systemu partyjnego po 1989 roku*, dostępny w internecie: cejsh.icm.edu.pl [dostęp 20.04.2020 r.].

Rozstrzygnij, czy ordynacja wyborcza do Sejmu RP z 1991 roku sprzyjała stabilności rządów w Polsce. Swoje zdanie uzasadnij, podając dwa argumenty w oparciu o tekst.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 7

Wybierz, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
System partyjny w Polsce jest system wielopartyjnym bez partii dominującej.	☐	☐
W porównaniu do lat 90. liczba partii politycznych w sejmie jest obecnie większa.	☐	☐
Na scenie politycznej pojawiają się wciąż nowe partie polityczne, które w krótkim czasie uzyskują reprezentację w sejmie.	☐	☐
Stabilna scena polityczna w Polsce powoduje, że po kolejnych wyborach parlamentarnych rządy sprawują te same partie.	☐	☐

Ćwiczenie 8

Zapoznaj się z grafiką i wykonaj polecenie.

Źródło: dostępny w internecie: demotywatory.pl [dostęp 9.06.2020 r.], tylko do użytku edukacyjnego.

Uzupełnij tekst.

W Polsce, jak we wszystkich państwach , obowiązuje zasada (pluralizmu politycznego). Każda partia, której program jest zgodny z , może zostać zarejestrowana przez sąd. Jednak w polskim parlamencie zasiadają przedstawiciele komitetów wyborczych tworzonych przez partii politycznych. Różnica między ilością komitetów i partii politycznych wynika z obowiązującego w Polsce . Jest to , który gwarantuje dużą społeczeństwa w parlamencie. Głosy wyborców na mandaty parlamentarne przeliczane są zgodnie z . Formuła ta preferuje , dlatego małe partie, żeby wejść do parlamentu, tworzą lub duże partie umieszczają na swoich listach przedstawicieli partii małych. Takie działania pomagają małym partiom wprowadzić do parlamentu swoich przedstawicieli. Wpływa to na parlamentu. Innym powodem, który utrudnia wprowadzenie małych partii do parlamentu, jest występująca w polskim prawie . Te rozwiązania prawne mają wpływ na decyzje wyborcze Polaków.

formułą Hare'a-Niemyera

mniejszą reprezentatywność

reprezentatywność

klauzula wyporowa

wszystkie partie

duże partie

systemu wyborczego

ustroju

większą reprezentatywność

grupy partyjne

klauzula zaporowa

rozpoznawalność

5

europejskich

demokratycznych

formułą D'Hondta

ustawą

system proporcjonalny

2

20

polską konstytucją

11

koalicje wyborcze

system większościowy

Dla nauczyciela

Autor: Dorota Czarny

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Charakterystyka systemu partyjnego w Polsce

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

II. Społeczeństwo obywatelskie.

Uczeń:

4) przedstawia cechy konstytutywne partii politycznych; wymienia partie polityczne, które w ostatnich wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przekroczyły próg niezbędny do uzyskania dotacji budżetowej, i nazwiska ich liderów; przedstawia podstawowe założenia programowe tych ugrupowań;

9) interpretuje wyniki badań opinii publicznej; porównuje wyniki sondaży z rzeczywistymi postawami lub zachowaniami (np. sondaży przedwyborczych oraz rezultatów wyborów), formułuje hipotezy dotyczące przyczyn różnic przekraczających wartość błędu statystycznego.

III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

6) przedstawia kompetencje Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; wymienia podstawowe działy administracji rządowej i zadania wojewody; wyjaśnia rolę prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia procedury powoływania i odwoływania rządu, używając określeń: wotum zaufania, konstruktywne wotum nieufności, wotum nieufności wobec ministra, dymisja (w tym w wyniku skrócenia kadencji Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej).

Zakres rozszerzony

V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.

Uczeń:

- 11) analizuje kwestię pojmowania równości, wolności i sprawiedliwości w różnych nurtach myśli politycznej;
- 12) analizuje zjawisko populizmu obecne we współczesnej polityce i jego konsekwencje;
- 13) charakteryzuje główne fazy kształtowania się demokracji i upowszechniania praw wyborczych;
- 16) przedstawia – na wybranych przykładach – różne modele demokratyzacji; rozważa, na ile polska demokratyzacja przełomu lat 80. i 90. XX wieku miała charakter reformy, a na ile – rewolucji.

VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna.

Uczeń:

- 8) wyjaśnia, czym jest kultura polityczna społeczeństwa; charakteryzuje jej typy w ujęciu klasycznym;
- 9) analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – postawy społeczeństwa polskiego wobec instytucji publicznych i polityków;
- 11) analizuje – z wykorzystaniem danych o frekwencji wyborczej – problem absencji wyborczej; wyjaśnia przyczyny tego zjawiska; wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na zmianę preferencji politycznych wyborców w Rzeczypospolitej Polskiej.

VII. Rywalizacja o władzę.

Uczeń:

- 1) przedstawia proces ewolucji instytucjonalnej i ideologicznej partii politycznych; charakteryzuje funkcje partii politycznych;
- 2) wyjaśnia związki między partiami politycznymi a społeczeństwem; rozważa na wybranych przykładach zjawisko kryzysu partii politycznych i trafność kategorii „polityki bez ideologii”;
- 3) dokonuje charakterystyki partii politycznych działających współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej z punktu widzenia ideologii (np. poprzez zastosowanie „kompasu politycznego”);
- 6) charakteryzuje etapy rozwoju systemu partyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 10) porównuje typy systemów wyborczych i analizuje ich wpływ na systemy partyjne; porównuje systemy wyborcze obowiązujące w wyborach w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 11) wyjaśnia cele i przedstawia formy marketingu politycznego.

Kształowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje typy poleceń do ćwiczeń dotyczących systemu partyjnego w Polsce;
- charakteryzuje system partyjny w Polsce;
- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- mapa mentalna;
- analiza tekstu źródłowego;
- wzajemne odpytywanie się;
- odpowiadam za ciebie;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- kostka mentalna.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- flipcharty i markery;
- kartki z cyframi (tyle kartek ile grup).

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Uczniowie mają za zadanie zapoznać się z e-materiałem w celu aktywnego uczestnictwa w lekcji podsumowującej charakterystykę systemu partyjnego w Polsce.
2. Nauczyciel przedstawia temat i cele lekcji.
3. Uczniowie przypominają sobie partie i ich przedstawicieli, których znają z mediów. Odpowiedzi uczniów zapisywane są na tablicy.
4. Nauczyciel dzieli klasę na grupy 4–5-osobowe.

Faza realizacyjna

1. Każda grupa ma przydzielony numer, aby w późniejszej fazie lekcji można było wskazać, kto ma odpowiadać lub zadawać pytanie. Grupy otrzymują także kartki i markery.
2. Nauczyciel wyznacza czas, w którym grupy pracują na treściach e-materiału: wiadomościach, tekstach źródłowych i linii chronologicznej, wyjaśniając i tłumacząc sobie wzajemnie utrwalany materiał i układając pytania dla grup przeciwnych (w zależności od klasy do 3 pytań).
3. Podczas pracy uczniów nauczyciel przygotowuje tabelę, na której będzie zapisywać punktację poszczególnych grup.
4. Po wyznaczonym czasie nauczyciel wspólnie z uczniami ustala kryterium oceniania za udzielone odpowiedzi, jak i zasady, według których będą odpowiadać. Grupa, która zadaje pytanie, wybiera osobę do odpowiedzi. Jeśli wskazana osoba będzie miała problem z odpowiedzią, może wybrać sobie z grupy osobę do pomocy. Po udzieleniu odpowiedzi następuje przyznanie punktów przez grupę, która zadaje pytanie. Każdorazowo grupa musi uzasadnić, dlaczego przyznaje tyle punktów.

Podczas pracy uczniów nauczyciel jest tylko koordynatorem działań i obserwatorem. W razie konieczności wyjaśnia sporne kwestie.

5. Gdy grupy wyczerpią wszystkie przygotowane pytania, następuje podsumowanie.
6. Nauczyciel prosi uczniów, aby w parach wykonali ćwiczenie 1 w sekcji „Linia chronologiczna”, następnie chętne lub wybrane osoby przedstawiają swoje odpowiedzi.

Faza podsumowująca

1. Jako podsumowanie lekcji rzucamy kostkę do jednego z uczniów i prosimy go o jej złapanie oraz udzielenie odpowiedzi na pytanie, które przyporządkowane jest do numeru widniejącego na kostce.

Pytania na ściankach kostki:

- 1 – Czego jeszcze chcesz się dowiedzieć podczas dzisiejszej lekcji?
- 2 – Jak, twoim zdaniem, najlepiej nauczyć kogoś tego materiału?
- 3 – Co z tej lekcji jest dla ciebie ważne?
- 4 – Co zaskoczyło Cię podczas dzisiejszej lekcji?
- 5 – Co z tej lekcji powinniśmy zapamiętać?
- 6 – Znak zapytania.

Jeśli wypadnie znak zapytania, uczeń sam wybiera pytanie, na które chce odpowiedzieć. Następnie uczeń odrzuca kostkę do następnej osoby.

2. Nauczyciel ocenia uczniów według ustalonego wspólnie kryterium. Uczniowie jako podsumowanie lekcji wykonują wybrane ćwiczenia przez nauczyciela – jako sprawdzenie ich wiedzy na temat rodziny i grup społecznych, które wspólnie omawiają.

3. Osoby lub grupy najaktywniejsze na lekcji otrzymują oceny.

Praca domowa:

Wykonaj samodzielnie pozostałe ćwiczenia w e-materiale.

Napisz w zeszycie 2 wnioski do dzisiejszej lekcji.

Materiały pomocnicze:

Joanna Kurek-Bąk, *Transformacja polskiego systemu partyjnego po 1989 roku*,
cejsh.icm.edu.pl.

Państwowa Komisja Wyborcza, *Wykaz partii wpisanych do ewidencji partii politycznych*,
pkw.gov.pl.

Partie polityczne na arenie wyborczej i gabinetowej, [w:] Wojciech Sokół, *Współczesne partie i systemy partyjne*, Lublin 2005.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Multimedium można wykorzystać do przygotowania przez uczniów prezentacji multimedialnej dotyczącej wybranych przez nich prezesów Rady Ministrów i ich partii politycznych, którą zaprezentują jako część wiodąca lekcji lub podsumowanie.